

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het overlijden van Michail Gorbatsjov zal u niet ontgaan zijn. Ik herinner me nog goed de *hoop* en gaandeweg die jaren de *vreugde* om wat hij - met anderen - tot stand bracht op het gebied van ontwapening, de ontmanteling van een immense hoeveelheid massavernietigingswapens. De ontspanning van decennialang zeer gespannen verhoudingen, zichtbaar in zijn jovialiteit, de vele handen die hij schudde - hardliners in het westen die bijna voor hem smolten. Kom daar nog maar eens om in deze tijd.

Maar dat ik hem hier noem heeft vooral te maken met de beide Bijbellezingen van deze ochtend. Die gaan over belangrijke keuzes maken. En dat het daarvoor nodig kan zijn los te komen van de verbanden die je knellen. Wel zéér radicaal door Jezus voorgesteld als het 'haten van je eigen vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zussen'...

U moet zich indenken dat jaren geleden mijn ouders eens naar mijn kerkdienst kwamen en deze lezing aan de orde was.

Ik denk dat Michail Gorbatsjovs keuze voor perestrojka en glasnost wel in de buurt komt van wat Jezus hier bedoelt: breken met de bekende, levenslange verbanden. Het los kunnen laten van wat vertrouwd is, maar inmiddels volkomen verstikkend. En in deze zin ook het '*haten*' van waar je uit voortkomt, wat in zijn geval 'de heilsstaat' heette te zijn, maar voor de meeste mensen helemaal niet heilzaam meer was. En misschien is de kern wel dat je überhaupt *tegen dit alles ín zélf* en zelfstandig zó'n keuze durft te maken.

Nog een voorbeeld. Deze week overleed ook tot m'n verdriet Karel Eykman, ooit jeugdpredikant, later kinderboekenschrijver en televisiemaker. Hij was hier 3 jaar geleden een keer te gast.

Hij was jeugdpredikant in de Thomaskerk in Amsterdam, tweede helft jaren zestig - u weet wel. De Thomaskerk is ook zo'n betonnen kerk van Sijmons en even deftig als de onze. Onder de kerk, in de kelder, was een jeugdhonk. 'Men had daar bezwaar tegen de overlast en ik werd ronduit tegengewerkt', blikte Karel later terug in één van zijn dichtbundels.

Hij wijdde er een gedicht aan waaruit ik wat zinnen citeer, om aan te knopen bij dat 'breken met wat soms ook heel vertrouwd en dierbaar is', waar Jezus het over heeft.

Moet je jullie daar zien zitten, in de vaste burcht van jullie behoud, veilig klittend op een kluitje in je vette bunker van je kerkgebouw. Maar weet wie er daaronder zitten in de kelder gaat het getier van ons clubhuis tekeer, bij het vrolijk lawaai van knullen en meiden, het onrustige onraad van drugs & rock & roll. Jullie weten dat niet; wie niet is zoals jullie, mag van jullie wegwezen. Jullie zien ze niet meer zitten die straatkatjes en jonge zwerfhondjes om mij heen met basgitaar op weg naar seks, op zoek naar liefde; ik ben zo aan ze verknocht geraakt.

Enfin: hij hield ermee op, liep weg uit de kerk '*als een kind dat wegloopt van zijn klimrek*'.

Als je door welke verbanden dan ook, door welke goed bedoelde regels dan ook, niet meer de *ruimte* ervaart om van mensen als 'straatkatjes en jonge zwerfhondjes' te mogen houden, dan wordt het volgens Jezus tijd om die verbanden en regels te 'haten'.

Maar hoor het goed: ‘Niet meer de ruimte ervaren *om*’ - het luistert hier heel nauw: het gaat niet om ‘ruimte’ in de zin van absolute, individuele *vrijheid*, zoals wij die kennen en propageren, maar waarvan het failliet allang in zicht is. Zoals iemand bij Gorbatsjovs overlijden zei: ‘Hij gaf ons allemaal de vrijheid, maar wij wisten niet wat we ermee moesten doen’.

In de Bijbel - ook bij de keuze die Deuteronomium 30 ons vandaag voorhoudt - gaat het altijd om ‘vrij zijn *om te ...*’.

Farao moest de slaven in Egypte laten gaan - hun vrijheid geven - *om de Eeuwige te dienen*. En Mozes horen we het vanmorgen toespitsen: dat het om liefhebben gaat *door op Gods wegen te wandelen en zijn geboden te onderhouden*.

Ja, zeggen wij dan, is dat wel vrijheid, als je er godsdienstige wetten voor in de plaats krijgt?

Nu heb ik het even niet over de *ontsporing* van de regels van het geloof, maar over de *intentie*. Het liefhebben van mensen is het opkomen voor zwakken, voor vreemdeling, weduwe en wees. En de motivatie is: je bent *zelf* vreemdeling geweest - of wees of weduwe of zwak. En zo niet dan kun je het nog eens worden. Het moet zó toegaan onder de mensen dat anderen altijd voor hén zullen instaan!

Dat is ‘bevrijding’ uit slavernij. Om zulke humaniteit te helpen, te dienen.

Waar een samenleving ontspoot, omdat - zoals in onze tijd - de zwakken niet voldoende worden geholpen, moet die keuze - ‘kies dan het leven opdat jullie *echt* leven! - ópnieuw bewust gemaakt worden.

En dan moet je wellicht breken met hoe het nu gaat. Met hoe jij het tot nog toe deed.

En waar een geloof ontspoot: hele groepen mensen uit het oog verliest, niet meer wil zien staan, omdat ze niet zouden ‘passen’, een afwijkende mening hebben of zich anders gedragen - dan is daar plotseling iemand als Jezus van Nazareth die - nee: niet de geboden afschaft, niet zijn geloof als ‘achterhaald’ beschouwt, maar het allemaal opnieuw *uitdiept* en *uitspit* tot op de wortels, om weer te komen bij waar het radicaal om gaat.

Wil je daarin meedoen? Hem navolgen in zijn keuzes voor onorthodoxe ontferming en onaangepaste bewogenheid? Om met de zogenaamde zondaren van zijn tijd te eten en óm te gaan met de kreupelen, armen, lammen en blinden?

‘Nodig op je feestje niet je vrienden of je broers, zussen of verwanten of je rijke burens, want tja, die zullen jou natuurlijk ook wel weer een keertje uitnodigen. Dus nee, nodig bedelaars, misvormden, lammen en blinden op je feestje - mensen die niks hebben om je terug te betalen, niks voorstellen’, zei Jezus eerder dit hoofdstuk. Dan wordt het feest veel groter!

Hij geneest mensen op sabbat. Hij neemt het op voor uitgestoten figuren. Hij gaat niet voorbij aan de mensen die door het leven verwond en getekend zijn. Hij *ervaart* in Gods liefde de *ruimte* om dat alles tegen de regeltjes ín te doen! Die *ruimte* acht hij van God *gegeven*.

De *regels* van een geloof - maar evenzeer de ‘regels’ van een samenleving die bedoelen andere mensen te steunen en te helpen - zullen geen *gewoonte* mogen worden. Niet de afgevlakte

regeltjes die ‘doods’ of *dodelijk* worden toegepast. Het gaat om *meer* dan het gewone. We *kunnen* niet de schouders ophalen als er mensen onvrijwillig buiten slapen in ter Apel.

Ja, wij steigeren daar wellicht bij en dan zijn we niet de enigen. Het Evangelie staat vol met hiertegen steigerende mensen. En tegelijkertijd trekken er grote menigten met hem mee.

En om dat laatste plaatst hij zijn boude opmerking, eigenlijk een zeer indringende *vraag*: Kunnen jullie wel mij eigenlijk wel navolgen, willen jullie dat écht? Kun jij zo’n ‘toren wel bouwen’? Kun je dat gevecht wel aan? Ga maar eens bij jezelf te rade!

Het is denk ik een vraag die hij niet stelt vanuit een soort ‘superioriteit’ tegenóver hen - zo van: “Ik ben immers Jezus, ík kan dat wél en jullie kunnen dat níét.”

Hij erkent - en wil dát benadrukken - dat het ontzettend *veel* gevraagd is. Dat het een beker is waarvan hij ook zélf weet dat je die als mens liever aan je voorbij wilt laten gaan.

En mét dat hij zo bruusk begint over onze familiebanden met elkaar - en daarmee ook alle andere verbanden die ons vasthouden - geeft hij aan dat hij beseft dat het dáár steeds weer wringt, juist op dát moeilijk punt.

We staan binnen die verbanden - binnen een gezin of familie - soms al voor heel moeilijke keuzes, waar het gaat om loyaliteit, om loslaten en om onze angst voor conflict of breuk. En dan zou Jezus van ons vragen om hem te volgen en daartoe met anderen te breken?

Dat geloof ik *niet*. Het gaat niet om de breuk. Niet om het negatieve. Het gaat om het *positieve*. Om het liefhebben van de ‘straatkatjes en de jonge zwerfhondjes’, om het *ruimhartige* liefhebben naar de geboden van de Tora: de weduwe, de vreemdeling en de wees.

Omdat liefhebben uit gewoonte - uit verplichting, omdat het zo hoort - níét de diepte van de liefde peilt en zelfs raakt die de goede God ervan verlangt: liefhebben als het omgaan met wie *volstrekt anders* is, doet dat wél!

Het verdiept je mens-zijn wanneer je kunt omgaan met wat of wie jij niet bedacht hebt. Ook met tegenslagen. Of de kwetsbare, onvermoede of duistere kanten in jezelf.

En dan merk je ook omgekeerd dat jij zelf het nodig hebt, dat een *ánder* loskomt van zijn of haar eigene om de brug naar jou over te gaan, jou te verstaan en te bereiken.

Het is eigenlijk een soort *omweg via de vervreemding* die ons dichter bij elkaar brengt. Barnard zei ooit: ‘De kortste weg van mens tot mens loopt over God’.

En is het niet ook volwassenwording wanneer je als kind ten opzichte van je ouders zowel *zelfstandig* als ook *verbonden* komt te staan?!

Zoals in Genesis 2 wordt gezegd: ‘dat een man zijn vader en moeder verlaat om zijn vrouw aan te hangen?’ Om daarmee natuurlijk ook in een nieuwe verhouding tot zijn ouders te komen staan. Ouders die je volgens de geboden moet ‘eren’, hoog moet houden en bijstaan in hun ouderdom.

Het gaat dus niet om 'haten', het gaat om een vernieuwde en verdiepte band: een band die liefdevol ruimte laat voor datgene waarin ieder mens *ánders* is en toch even *eerbiedwaardig*.

Om ruimhartige liefde die 'meer dan het gewone' in ons oproept om aan elkaar te doen: Gods liefde, die ons verbindt.

Moge het zo zijn - Amen.